
Danijel Rehak
Ružica Barbarić

PREŠUĆENI RATNI
ZLOČIN –ŽENE
ZLOSTAVLJANE U LOGORIMA

Ovdje u Vukovaru želimo govoriti o stradanjima nedužnih osoba u srpskim konclogorima. Govorimo o ženama koje su prošle kalvariju o kojoj većina i ne sanja, a one su je ipak doživjele i nose je u sebi.

Volio bih da se to nije dogodilo i da na tisuće žena može mirno spavati i odgajati svoju djecu i biti sretni u obitelji. Ipak oko nas su osobe koje imaju teške traume koje su doživjele za vrijeme srpske agresije 1991., posebno u Vukovaru i okolici Vukovara.

Na ovim prostorima Vukovara i Istočne Slavonije vjekovima su se događale oluje i nevere koje su stvarale i uništavale žitelje koji su ovdje živjeli. I danas duše pokojnika obavijaju ovaj prostor noseći strah i pakao umiranja, unoseći nemir, strah i opsjednutost, prerano oduzetih mladih života, koji nisu bili spremni umrijeti. Traže svoj mir koji im do sada nitko nije dao. Zaboravili smo na muke i patnje umirućih i njihove duše nas na to upozoravaju.

Što očekuje čovjek na pragu novog stoljeća? Nešto novo, nešto bolje...

Ipak, povijest nas uči bolnoj istini. *Pojava novih logora kao oblika najnehumanijeg ljudskog postupanja koji su obilježili europsku civilizaciju i u posljednjem desetljeću drugog milenija* prinos su spoznaje da Sibir i holokaust nisu bili dovoljna opomena, što znači da u dvadesetprvo stoljeće ulazimo s novom strepnjom.

Logori su mjesta na kojima su u najvećoj mjeri reducirane i kršene pravne norme te se odvijale najveće sustavne degradacije etičkog kodeksa. U njima su sustavno uništavani socijalni i osobni identiteti, a prema ljudima se odnosilo kao prema drugorazrednima, manje vrijednima ili ih se poistovjećivalo s predmetima koje treba bezobzirno i nemilosrdno iskorištavati do potpunog uništenja. U logore su ljudi dovođeni zbog njihove nacionalne, vjerske ili političke pripadnosti bez sudske presude i na temelju volje vojnih i policijskih snaga. Stambeni, prehrambeni, zdravstveni i higijenski uvjeti bili su svedeni na najniže mjere. U logorima su ljudi sistematski mučeni i ubijani u cilju etničkog čišćenja. Oni koji su odgovorni za vođenje i držanje srpskih konclogora pripadnici su mješavine oficira i vojnika JNA, milicije SUP-a, milicija SAO Krajine, jedinica srpske TO i različitih paravojskih postrojbi.

Zatočenici su bili branitelji, ali i djeca, žene i starci. Srpski agresor je činio zlo rušenjem, paljenjem, ubijanjem i na kraju odvođenjem muškaraca, žena i djece u srpske koncentracijske logore koji su bili smješteni na okupiranim područjima Republike Hrvatske, Srbije, Crne Gore te Bosne i Hercegovine. Zajednički nazivnik svih subjektivnih čimbenika koji izjednačava sve logore jest ljudska patnja i stradanje. U situaciji obespravljenosti, izvrnut okrutnom postupku, svaki logoraš na početku osjeća mješavinu egzistencijalnog straha i strepnje pred nadolazećim.

No, ono na što nije mogao ni pomisliti, bila je supruga, majka, kći, sestra, baka. Njihov je krik bolio više od bilo kojeg udarca.

Podnoseći velike žrtve, svatko je dao svoj doprinos, a najviše oni koji su se kao vojnici i policajci borili.

Logoraši koji su doživjeli strahote u srpskim logorima najviše su stradali, poslije ubijenih i nestalih, i danas žive sa strašnim traumama i posljedama koje su zadobili boravkom u logorima. Za vrijeme srpske agresije na Republiku Hrvatsku u srpske je logore odvedeno 30.000 osoba, od toga 3000 žena i 500 djece, koji su prošli strahovite torture – premlaćivanja, silovanja, seksualno zlostavljanje, psihičko i fizičko maltretiranje. Sve te traume nosi i danas velika većina u sebi, a svakodnevno ih odnose razne bolesti.

Od vrsta logora posebno izdvajamo:

Logor za provođenje masovnih silovanja – to je najsuvremeniji oblik logora. Sustavno su ih osnivale srbijanske vlasti i u njima su zatvarane isključivo ženske osobe nesrpske nacionalnosti u fertilnoj ili mlađoj dobi koje su sustavno masovno silovane. Kada bi došle u visok stadij trudnoće, koja je bila rizična za pobačaj, puštane su na slobodu. Ti su logori osnivani kao strategija za provođenje plana osvajanja i etničkog čišćenja kako bi se zastrašilo i potaknulo na bijeg nesrpsko stanovništvo.

Moramo napomenuti da ovdje govorimo o *ženi, ženi majci, sestri, supruzi, kćeri*, koje su odigrale povijesnu ulogu u stvaranju Republike Hrvatske svojom podrškom, svojom žrtvom koja ima neprocjenjivu vrijednost, svojim odnosom, svojim sudjelovanjem, svojim tijelom i svojim životom, onim posljednjim što su mogle dati.

U koliko je ratova od postanka čovječanstva do danas stradalo žena, koliko su proživjele patnji i muka, suza i stradanja? U ovom prljavom ratu bez morala i etike vojnog ratovanja i žene su prošle teror, mučenja, zastrašivanja, silovanja, premlaćivanja, masakriranja, ubijanja, a mi im nismo odali ni truna priznanja na žrtvi, na hrabrosti, na odanosti.

Zar se nikad nismo upitali kako i koliko su stradale žene zatočene za vrijeme srpske agresije 1991. godine?

I to su nečije bake, majke, sestre, supruge i djeca. Najmlađa silovana bila je šestogodišnja djevojčica, a najstarija, baka od osamdeset godina. To nikom ne smeta, to je tabu tema za sve one koji se bave zaštitom ljudskih prava, humanitarnim organizacijama, državnom odvjetništvu, pravosuđu i ostalima. Drugačije bi na to gledali da su one članovi njihovih obitelji, njihovih naroda, ali ipak, ostaje osjećaj da su to samo Hrvati, koji to i zaslužuju jer su „genocidan narod“ što cijeli svijet ionako već zna.

Ali mi znamo istinu!

Neki zaboravljaju da su se Vukovar i otpor njegovih branitelja, među kojima je bilo oko 400 žena, urezali duboko u svijest cijelog našeg naroda i izazvali divljenje svijeta. Vukovar je postao simbolom otpora, vjere i ustrajnosti, kamen temeljac u golemom mozaiku prošlosti i sadašnjosti Hrvatske.

Zašto i žena nije postala simbolom otpora, vjere i ustrajnosti, a podnijela je velike žrtve za vrijeme Domovinskog rata?

Mi koji smo se borili s njima, rame uz rame, možemo reći da smo ponosni što smo imali čast biti među odabranima i upoznati istinske heroine hrvatskoga Domovinskog rata.

Zato nam nije jasno kako to da naši političari ne prepoznaju žrtvu žena koje su u vrijeme velikosrpske agresije dale značajan doprinos obrani te prošle veliku kalvariju za vrijeme okupacije i zarobljavanja.

Zašto o tome ne žele govoriti, od koga skrivaju sve zlo koje se dogodilo našem narodu, a posebno sve strahote koje su prošle zarobljene žene?

Tko su ti koji ne žele da se čuje što je to proživio hrvatski narod, hrvatska djeca i hrvatske žene? Što sve trebamo proživjeti da bi se o tome govorilo? Trebamo se ugledati na Židove, kojima su stradanja njihovih najmilijih za vrijeme holokausta svetinja. Zvuči nevjerovatno, ali je istinito da se mi stidimo stradanja našeg naroda na kraju drugog milenija i da ne znamo kako se cijeni i poštuje žrtva vlastitoga naroda.

Kako danas žive te stradale žene i kako im pomoći nakon svih proživljenih strahota?

Njihov psihički život, nakon nekog vremena provedenog u logoru, postaje potpuno različit od onog prije logora. One svu tu psihološku dramu nose u sebi. Sve njihove patnje, kao i patnje i stradanja onih s kojima su ih dijelili, postaju sastavni dio njihovih života. Zbog toga one na psihološkom planu svoj socijalni svijet ne doživljavaju isto.

Dragi naši predstavnici državne, sudske i izvršne vlasti, neka vas uvijek dragi Bog podsjeti na *ženu žrtvu rata, nepriznatu, nezaštićenu, ismijanu, omalovaženu i napuštenu*, jer ona je dio nas i vas, a vi, iako ste u mogućnosti pomoći im, ne činite ništa što bi ih usrećilo ili im pomoglo za bolje sutra.

Pitam se što smo mi to učinili da pomognemo žrtvi, jer zločin se zaista dogodio. Činjenica je da su i zločinci i većina žrtava još uvijek živi, ali gdje je pravda? Je li pravda zaista nedostižna? Preostaje li nam još jedino nadati se da će krvnike stići ona konačna „Božja ruka pravde“ kojoj nitko ne može uteći? Vrijeme će pokazati što je istina.

A žena? Ona je i dalje tu, postojana, hrabra, ponosna i samozatajna. Nikada neće otkriti koliko je uistinu boli nepravda, koliko želi izvršenje pravde, koliko želi „normalan“ život. Ostaje postojana u svojoj boli, a da se sutra ponovi sve, opet bi postupila isto.

Zato nam ne preostaje drugo nego reći im *HVALA što ste bile uz nas kada ste nam najviše trebale. To nikada nećemo zaboraviti.*

Poštovani,

Ja sam Ružica Barbarić, Hrvatica-Hercegovka. Rođena sam 11. siječnja 1951., na Grabovu kod Vukovara. Rat sam provela u Vukovaru, na Olajnici, zgrada 15, na hodniku trećeg kata, bez ikakvih uvjeta za život, bez vode, hrane, u strahu za goli život. Gladna na pragu 21. stoljeća. Čekajući slobodu, sanjala sam pošten obrok, ali na žalost, dolaskom četnika-oslobodioca, za mene i mnoge Hrvate počinje križni put. Mnogi se sa tog puta nisu nikad ni vratili. Morali smo se predati četnicima, vodili su nas kroz grad, na mostu jedna susjeda sa Olajnice pozdravlja se sa četnicima i imenom i prezimenom prokazuje koga treba ubiti od Hrvata. Tih ljudi više nema, a ona se ponosno šeta Vukovarom. Odvoze nas autobusima na Velepromet. Čim sam izašla, odvajaju Srbe na jednu, a Hrvate na drugu stranu. Dolazi Branka Janjetović i upisuje me pod broj 477. Ubrzo dolazi moj „komšija“ Pero Krtinić i prokazuje me kao Hrvaticu i predaje četnicima, dok sam se ja nadala da će mi pomoći. Uvode me u zgradu stolarije, na vratima stoji Slađana Korda, koja mi otima sve što sam imala. U torbi sam imala 30.000 njemačkih maraka i zlatninu. Isjekla mi je kožnu jaknu tražeći novac. Šutnula me u stolariju, a tamo pakao. Oko pola 10 navečer dolazi četnik po nadimku Topola i izvodi me van iz Veleprometa i vodi ulicama Vukovara. Kaže, vodi me na ispitivanje. Noć, ne znam gdje sam se nalazila. Uvodi me u jednu kuću, zatim u sobu. U toj kući je bio četnički štab. Naoružan, skinuo je sve sa mene i silovao me cijelu noć, dok se vani pucalo. U susjednoj sobi je neki čovjek plakao. Jesu li ga tukli, ne znam. Ujutro me vodi u drugu sobu, tamo njih nekoliko, ponovno silovanje. Zatim dolazi neki četnik, koji me vodi na kat, u dječju sobu i opet silovanje, izivljavanje... Nakon što se izivio nadamnom, vodi me u prizemlje, gdje već čeka drugi četnik, sa redenicima i puškom sa nadimkom Žmigo. Taj me odvodi u susjednu kuću, gdje su svi arkanovci. Ponovno silovanje, redom, jedan po jedan. Osjećala sam poniženje, gadila sam se sama sebi. Prljava, raščupana. Istjeraše me van, a tamo čeka Žmigo, koji me vodi dalje kao ratni plijen, mene ustašicu. Putem susrećemo susjeda sa Olajnice, opet mislim, pomoći će mi, a on se napravio da me ne poznaje. Bio je u vojnoj uniformi, a danas radi kao dostavljač u Hrvatskoj policiji. Žmigo me odvodi u podrum jedne kuće preko puta tekstilne škole i tamo me i on siluje cijelu noć. Ujutro me vodi četničkom vojvodi, Vukovarcu, Lančuzaninu, sa nadimkom Kameni. On me šalje na Velepromet, da mi tamo sude. I opet, stolarija, kod Slađane Korde. Šutnula me u jednu sobu, a to je bila soba smrti. Ja jedina žena među muškarcima. Tu su stalno dolazili Vukovarci obučeni kao četnici i tukli i odvodili ljude, koji se više nisu vraćali. Drugu noć nas izvode i autobusom odvoze u vojarnu. Tamo nas tuku i tjeraju ležati na hladnom betonu. Kad bismo trebali na toalet, mora nas biti 10. Kad konačno stignemo do toaleta, ne možeš se opustiti i pomokriti od straha, jer kraj nas stoji naoružan četnik i promatra nas. Jedan dan smo morali čistiti krug vojarnе, ponižene, prljave, osramoćene. Najednom dolaze Stanimirović, Dokmanović i Hadžić, pljuju nas i psujući pitaju šta radimo na „svetom srpskom tlu“. Stanimirović danas prima saborsku plaću, dok ja živim od 1.775 kn mirovine nakon 35 godina radnog staža. Nakon svih tih tortura i izivljavanja 29. studenoga 1991. prevezeni smo u Sremsku Mitrovicu, a 12. prosinca 1991. smo razmijenjeni. Nikada me

nitko nije pitao kako sam, trebam li što. Liječila sam se po psihijatru u Čakovcu, Zagrebu i Vukovaru. Dok nisam srela gospođu Mariju Šlišković, nikada mi nitko nije pružio ruku utjehe. Ona sa nama dijeli tugu i boli i od srca joj hvala. Također hvala svima koji nam šalju pisma utjehe i podrške i podržavaju nas na ovom bolnom putu, putu istine, jer istina se mora saznati.

Ružica Barbarić
*potpredsjednica Udruge „SUNČICA“ – zlostavljane
žene u Domovinskom ratu*